

Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς
8^ο Ετήσιο Συνέδριο
«Κράτος και Διαφθορά: Διαφάνεια ως Μοχλός Ανάπτυξης»
Αθήνα 12 Νοεμβρίου 2015

Α Ενότητα: Επιχειρηματικότητα, Ανάπτυξη, Διαφάνεια

Παρέμβαση Ευθύμιου Ο. Βιδάλη

Καλησπέρα σας,

Καταρχήν θα ήθελα να συγχαρώ την Διεθνή Διαφάνεια Ελλάς για την πολύχρονη προσπάθεια και τη γόνιμη συνεισφορά σας στην ελληνική κοινωνία, καθώς και να ευχαριστήσω για την τιμητική πρόσκληση να συμμετέχω στη σημερινή εκδήλωση.

Χωρίς αμφιβολία, η Βιώσιμη Ανάπτυξη, σε όλες της τις διαστάσεις, αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση και για τη χώρα μας. Για την αντιμετώπιση της μπορούμε και πρέπει να δράσουμε συντονισμένα όλοι, κυβέρνηση, κοινωνία των πολιτών, ανεξάρτητοι και αξιόπιστοι φορείς όπως η Διεθνής Διαφάνεια, ακαδημαϊκή κοινότητα και βεβαίως οι επιχειρήσεις.

Για μας, υπάρχουν δύο βασικές έννοιες της Βιώσιμης Ανάπτυξης. Η μία αφορά την **ευθύνη** που έχουμε όλοι μας, ώστε οι επερχόμενες γενιές να έχουν τις ίδιες τουλάχιστον ευκαιρίες που είχαμε και εμείς. Και η δεύτερη αφορά την **στάθμιση** μεταξύ των 3 πυλώνων της βιώσιμης ανάπτυξης, δηλαδή της κοινωνικής συνοχής, της περιβαλλοντικής φροντίδας και της οικονομικής βιωσιμότητας, ώστε απ' αυτή τη στάθμιση να προκύπτει πρόοδος και αλλαγές, οι οποίες θα παρέχουν ευκαιρίες στο μέλλον, αλλά θα βελτιώνουν και τις συνθήκες διαβίωσης της σημερινής γενιάς.

Οι σύγχρονες και προοδευτικές επιχειρήσεις πολύ γρήγορα κατανόησαν και έμπρακτα αναγνωρίζουν ότι έχουν κρίσιμο ρόλο να παίξουν στην πορεία για βιώσιμη ανάπτυξη, αφενός υιοθετώντας το μοντέλο της υπεύθυνης επιχειρηματικότητας και, αφετέρου, παρέχοντας καινοτόμες λύσεις και τεχνολογίες, κατάλληλες να οδηγήσουν αποτελεσματικά σε ένα βιώσιμο μέλλον για όλους.

Σε αυτή την πορεία συμμετέχει και ο ελληνικός επιχειρηματικός κόσμος. Ο ΣΕΒ έχει τεθεί εδώ και χρόνια στην πρωτοπορία της υπεύθυνης επιχειρηματικότητας στη χώρα μας, υιοθετώντας κώδικες αρχών και ενθαρρύνοντας την εθελοντική δέσμευση των μελών του σε όλους τους άξονες της επιχειρηματικής υπευθυνότητας: την εταιρική διακυβέρνηση, την εταιρική κοινωνική ευθύνη και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ειδικότερα, το Συμβούλιο ΣΕΒ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, ιδρύθηκε το 2008 και λειτουργεί ως μέρος του διεθνούς Δικτύου του World Business Council for Sustainable Development. Δημιουργήσαμε αυτό το Συμβούλιο ώστε να συναθροίσουμε δυναμικά τις πρωτοβουλίες των επιχειρήσεων που θέλουν και μπορούν να παίξουν ηγετικό ρόλο, αφενός στην **προώθηση της Βιώσιμης Ανάπτυξης** στην ελληνική πραγματικότητα και αφετέρου στη **δημιουργία του απαραίτητου πλαισίου διαλόγου** για την συζήτηση και αποτελεσματική στάθμιση των 3 πυλώνων.

Στις συνθήκες βαθειάς κρίσης που βιώνουμε ως χώρα, η ανάπτυξη βασισμένη στην ιδιωτική πρωτοβουλία και την επιχειρηματικότητα, είναι αναγκαία για την επιβίωση της ελληνικής οικονομίας. Σημαντικό ποσοστό των Ελλήνων έχει πεισθεί για την αναγκαιότητα ριζικής αλλαγής του παραγωγικού μας μοντέλου,

προς μια οικονομία ανταγωνιστική και εξωστρεφή, στην οποία οι παραγωγικές δυνάμεις αποτελούν τον κύριο αναπτυξιακό μοχλό και το κράτος το θεματοφύλακα των θεσμών, των κανόνων και της κοινωνικής συνοχής.

Η μεγάλη μας πρόκληση είναι όχι μόνο να πετύχουμε την πολυπόθητη ανάπτυξη, αλλά αυτή η ανάπτυξη να είναι βιώσιμη και διατηρήσιμη για την επόμενη γενιά. Για παράδειγμα, δεν είναι βιώσιμο η μεταποίηση στην Ελλάδα να εκπροσωπεί το 10% του εθνικού εισοδήματος το 2014. Το αντίστοιχο ποσοστό του 1990 ήταν 18,5% και ο δείκτης της ΕΕ για το 2014 είναι άνω του 15%, με στόχο το 20% για το 2020. Το θέμα της αποεπένδυσης της ελληνικής παραγωγικής βάσης από τα προ κρίσης επίπεδα μέχρι σήμερα έχει λάβει δραματικές διαστάσεις. Με όρους σχηματισμού παγίου κεφαλαίου, η χώρα μας έχει υποστεί μείωση περισσότερο από 50%. Μελέτες του ΣΕΒ δείχνουν ότι η επαναφορά του επιπέδου παγίου κεφαλαίου της ιδιωτικής οικονομίας στα επίπεδα του 2010 απαιτεί σήμερα, τουλάχιστον 68 δις Ευρώ, μέγεθος πολλαπλάσιο των πόρων του ΕΣΠΑ για την περίοδο 2014-2020.

Μπροστά σε αυτή την πρόκληση επιμένουμε στο προφανές ότι η πορεία για βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί επιχειρηματικές επένδυσεις σε νέους τομείς και τεχνολογίες, σε καινοτόμα προϊόντα, καθώς και ισχυροποίηση των υπαρχόντων επιχειρήσεων. Η σύγχρονη και προοδευτική επιχειρηματικότητα αναγνωρίζει ότι έχει ένα πολύ σημαντικό ρόλο να παίξει και έχει λύσεις να προσφέρει για πολλά από τα προβλήματα για βιώσιμη ανάπτυξη.

Τα παραδείγματα στα οποία μπορούμε να αναφεθούμε είναι πολλά.

Ας ξεκινήσουμε από το θέμα της κλιματικής αλλαγής, στην οποία είναι αφιερωμένη και η φετινή χρονιά. Το Δεκέμβριο πρόκειται να πραγματοποιηθεί στο Πάρισι η μεγάλη διεθνής διάσκεψη για το κλίμα- γνωστή ως COP21- στην οποία υπάρχουν βάσιμες ελπίδες ότι θα είναι εφικτή μια συμφωνία για διεθνείς δεσμεύσεις, καθώς και ένα παγκόσμιο σύστημα αποτελεσματικής διακυβέρνησης και παρακολούθησης

Στα πλαίσια του COP21 θα πραγματοποιηθεί και το Sustainable Innovation Forum, με τη συμμετοχή πολύ μεγάλου αριθμού εκπροσώπων επιχειρηματικών φορέων, κυβερνήσεων, των Ηνωμένων Εθνών, φορέων της κοινωνίας των πολιτών και άλλων, με στόχο την ώθηση της επιχειρηματικής καινοτομίας. Ο επιχειρηματικός κόσμος προετοιμάζεται να συμβάλει πολύ ενεργά. Συγκεκριμένα, το WBCSD, ως μέρος ενός ευρύτερου consortium, έχει αναλάβει πολύ σημαντικές πρωτοβουλίες για την προώθηση καινοτόμων επιχειρηματικών δράσεων, οι οποίες θα οδηγούν όχι μόνο στην μείωση των εκπομπών των ίδιων των επιχειρήσεων, αλλά, ακόμη περισσότερο θα παρέχουν καινοτόμες λύσεις, κατάλληλες να οδηγήσουν σε μία πραγματικά βιώσιμη οικονομία χαμηλού άνθρακα.

Ενδεικτικά θα αναφέρω τρεις τομείς προκλήσεων/ευκαιριών για τη χώρα μας που επηρεάζουν και επηρεάζονται από τις αναγκαίες αλλαγές για την προσαρμογή και αποφυγή των κινδύνων της κλιματικής αλλαγής.

Μια πρώτη μεγάλη πρόκληση αφορά τις βιώσιμες πόλεις. Στην εποχή της μεγάλης αστικοποίησης σε παγκόσμιο επίπεδο, οι βιώσιμες πόλεις είναι εκεί όπου θα κερδηθεί ή θα χαθεί η μάχη της

βιώσιμης ανάπτυξης. Σ' αυτή τη μάχη είναι ανάγκη να συσπειρωθούν όλες οι ζωντανές δυνάμεις της κοινωνίας, με τις επιχειρήσεις να συνεισφέρουν με καινοτόμες ιδέες, τεχνολογίες, προϊόντα, και νέα συστήματα, σ' ένα μεγάλο εύρος δραστηριοτήτων όπως: κτίρια, ενέργεια και δίκτυα, διαχείριση απορριμάτων, ανακύκλωση, διαχείριση υποδομών και κοινωνικών υπηρεσιών. Γι' αυτό και πιστεύουμε ακράδαντα ότι ο σχεδιασμός και η ανοικοδόμηση βιώσιμων πόλεων αποτελεί ευκαιρία δυναμικής και βιώσιμης ανάπτυξης και για την ελληνική οικονομία.

Μία άλλη πρόκληση, ιδιαίτερης προτεραιότητας για την χώρα μας, αφορά την ενεργειακή αποδοτικότητα, ιδιαίτερα στα κτίρια. Στην χώρα μας, τα κτίρια καταναλώνουν το 40% της τελικής ενέργειας. Με βάση δε ομογενοποιημένα κλιματικά χαρακτηριστικά, έχουμε αναλογικά την μεγαλύτερη κατανάλωση ενέργειας στα κτίρια απ' όλες τις χώρες της Ευρώπης και περίπου διπλάσια της Φιλανδίας. Παράλληλα, ο τομέας των κατασκευών είναι ίσως αυτός που τα χρόνια της κρίσης έχει πληγεί περισσότερο απ' οποιονδήποτε άλλον. Συνεπώς, υπάρχει μεγάλη ανάγκη αλλά και μεγάλες δυνατότητες για εξοικονόμηση ενέργειας στα κτίρια, με νέα προϊόντα και μεθόδους, σύνθετες λύσεις, έξυπνα συστήματα αυτοματισμού και ελέγχου της λειτουργίας των κτιρίων. Η εστίαση στη λύση αυτών των προβλημάτων, πέρα από την σημαντική εξοικονόμηση ενέργειας που θα προκύψει, συνιστά και σημαντικότερη επιχειρηματική ευκαιρία.

Θα ήθελα επίσης να αναφερθώ και στην έννοια της «κυκλικής οικονομίας» (circular economy), με την οποία αποφάσισε να ασχοληθεί συστηματικά και να προωθήσει δυναμικά η Ευρωπαϊκή Ένωση. Την αλλαγή δηλαδή του γραμμικού μοντέλου “take, make,

consume, dispose” («προμήθεια, παραγωγή, κατανάλωση απορριψη), σ’ ένα νέο μοντέλο που θα δίνει έμφαση στην «επαναχρησιμοποίηση, επισκευή και ανακύκλωση» (re-using, repairing, recycling). Βασιζόμενη σε φιλόδοξους στόχους για την ανακύκλωση και τη διαχείριση των αποβλήτων, η Ε.Ε. σκοπεύει να ενισχύσει τη σχετική έρευνα και την καινοτομία και να παρέχει κίνητρα στις επιχειρήσεις προς αυτήν την κατεύθυνση. Στη χώρα μας είναι σίγουρο ότι έχουμε τρομερή καθυστέρηση ανταπόκρισης στις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε όλα τα θέματα απορριμμάτων, ανακύκλωσης, χρήσης απορριμμάτων σαν εναλλακτικά καύσιμα, διαχείριση επικίνδυνων και μη αποβλήτων, με αποτέλεσμα σοβαρά προβλήματα στις πόλεις, στις επιχειρήσεις και τελικά στους πολίτες.

Το Συμβούλιο μας πρόσφατα αποφάσισε ν’ ασχοληθεί συστηματικά και με το θέμα της κυκλικής οικονομίας. Ως πρώτο βήμα, αναθέσαμε στην Εταιρία Ernst & Young ειδική διαγνωστική μελέτη με στόχο, αφενός το τι ισχύει σε θεσμικό επίπεδο στην Ευρώπη και στην χώρα μας και, αφετέρου, ένα gap analysis σε επιλεγμένους κλάδους της ελληνικής οικονομίας και θα δημοσιοποιήσουμε τα ευρήματά μας με πρόθεση να παροτρύνουμε τον συγκεκριμένο τρόπο σκέψης.

**

Όπως ανέφερα ήδη, η έννοια της Βιώσιμης Ανάπτυξης αφορά πολλαπλές και δύσκολες σταθμίσεις, ανάμεσα και στους τρεις πυλώνες της. Σταθμίσεις οι οποίες καλούνται να ισορροπήσουν αντικρουόμενες, τουλάχιστον φαινομενικά, θέσεις και συμφέροντα. Γι’ αυτό οφείλουν να γίνονται με τρόπο ολιστικό, μέσα από δημοκρατικό διάλογο χωρίς αποκλεισμούς, βασισμένο σε γεγονότα και στοιχεία και όχι συνθήματα και κραυγές, με σεβασμό στις απόψεις όλων των ενδιαφερομένων μερών και, με μια διάφανη

διαδικασία που να επιτρέπει στην κοινωνία να πάρει αποφάσεις συνολικά.

Δυστυχώς ο ανοιχτός και ποιοτικός διάλογος είναι ελλειμματικός στην χώρα μας. Σαν αποτέλεσμα, το ζητούμενο, που είναι η κοινωνική άδεια και η αποδοχή της λειτουργίας της παραγωγής, λείπει στη χώρα μας. Επίσης, δεν υπάρχει κλίμα εμπιστοσύνης, ούτε προς τις επιχειρήσεις, ούτε προς τους ελεγκτικούς μηχανισμούς της Διοίκησης. Το φαινόμενο δε αυτό δημιουργεί πολλαπλά εμπόδια, εμπλοκές και αβεβαιότητες στο σχεδιασμό και την υλοποίηση ακόμη και αδειοδοτημένων επενδύσεων. Γι'αυτό και βασικό καταστατικό στόχο του Συμβουλίου μας, από την αρχή της ίδρυσης του, αποτελεί η προσπάθεια δημιουργίας του απαραίτητου πλαισίου διαλόγου για την συζήτηση και στάθμιση των κρίσιμων θεμάτων της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Πιστεύουμε ακράδαντα ότι ο συστηματικός, εμπειριστατωμένος και χωρίς προκαταλήψεις διάλογος σε πολλά επίπεδα και με πολλούς ενδιαφερόμενους, καθώς και η συνεργασία των επιχειρήσεων με τη διοίκηση και την κοινωνία των πολιτών είναι μονόδρομος για την εμπέδωση της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Όσο δε πιστεύουμε ότι βιώσιμη ανάπτυξη χωρίς καλόπιστο διάλογο δεν μπορεί να υπάρξει, άλλο τόσο πιστεύουμε και ότι πιστευτός και αξιόπιστος διάλογος δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς διαφάνεια και λογοδοσία.

Ο ΣΕΒ και το Συμβούλιο ΣΕΒ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, σε συνεργασία με τους διεθνείς οργανισμούς στους οποίους συμμετέχουμε, υποστηρίζουμε και προσπαθούμε να εμπνεύσουμε και να πείθουμε όλο και περισσότερες επιχειρήσεις, μεγάλες, μεσαίες και μικρές, ότι το ίδιο το δικό τους συμφέρον απαιτεί την

υιοθέτηση του μοντέλου της υπεύθυνης επιχειρηματικότητας. Ενός μοντέλου το οποίο μεταξύ άλλων απαιτεί:

- **διαφάνεια** στους τρόπους διοίκησης και λειτουργίας, καθώς και ένα διαφανές και αποτελεσματικό σύστημα εταιρικής διακυβέρνησης.
- **συνεργασία** με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders) της κάθε επιχείρησης: π.χ. εργαζόμενους, πελάτες, δημόσια διοίκηση και ιδιαίτερα τις τοπικές κοινωνίες όπου αυτή δραστηριοποιείται.
- **λογοδοσία** προς την Διοίκηση και την κοινωνία. Δέσμευση δηλαδή των επιχειρήσεων να παρέχουν συστηματικά ειλικρινή στοιχεία για τον απολογισμό της δραστηριότητας τους σε όλους τους τομείς: οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς.

Η διαφάνεια στο επιχειρείν είναι απόλυτα συνδεδεμένα με τη δημοσίευση, το λεγόμενο reporting, όλων των πληροφοριών που αφορούν στον αντίκτυπο της δράσης της επιχείρησης στο περιβάλλον και στην κοινωνία. Μέσω αυτής της δημοσιοποίησης, η επιχείρηση λογοδοτεί απέναντι σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη για τον τρόπο λειτουργίας της και τις πρακτικές της, ενισχύοντας έτσι τη βιωσιμότητά της σε μακρο- πρόθεσμη προοπτική, και αγωνίζεται έτσι να εξασφαλίσει την κοινωνική άδεια λειτουργίας της (το λεγόμενο “social license to operate”).

Ήδη από τη δεκαετία του '80, οι μεγάλες και πρωτοπόρες επιχειρήσεις, διεθνώς αλλά και στη χώρα μας, αντελήφθησαν το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα του reporting και το ενέταξαν, σταδιακά, στον πυρήνα της επιχειρηματικής στρατηγικής τους. Με

την πάροδο του χρόνου, το reporting εξελίχθηκε σε αναγνωρισμένα διεθνή πρότυπα και οι επιχειρήσεις αποφάσισαν να προχωρούν και στην πιστοποίηση των αναφορών τους από ανεξάρτητους ελεγκτικούς οίκους. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι όλη αυτή η διαδικασία προχώρησε οικιοθελώς σε όλο τον κόσμο, ανεξάρτητα από νομοθεσία και ρυθμιστικές διατάξεις, με αποκλειστικά επιχειρηματικά κριτήρια που απέδειξαν στην πράξη την αποτελεσματικότητα αυτής της πρακτικής.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να καθορίσει την υποχρεωτικότητα της δημοσίευσης ορισμένων μη χρηματοοικονομικών πληροφοριών από τις μεγάλες επιχειρήσεις (πάνω από 500 θέσεις εργασίας), από όλες τις εισηγμένες επιχειρήσεις ανεξαρτήτως μεγέθους και από όλες τις επιχειρήσεις «κοινού ενδιαφέροντος» (“public interest entities” – κυρίως τράπεζες, ασφαλιστικές επιχειρήσεις κλπ). Το μέτρο θα εφαρμοστεί στις χώρες της ΕΕ με πρώτο έτος χρήσης το 2016 και σταδιακά θα επεκταθεί και σε μικρότερες επιχειρήσεις. Η οδηγία αυτή είναι σημαντική δεδομένου ότι ένα μεγάλο μέρος της συγκεκριμένης ομάδας επιχειρήσεων έχει ήδη ενσωματώσει εθελοντικά το reporting στη στρατηγική της (και μάλιστα με πολύ υψηλότερες απαιτήσεις από αυτές της οδηγίας). Έτσι, η ρύθμιση αυτή ακολουθεί την πρακτική της αγοράς και αποτρέπει τον αθέμιτο ανταγωνισμό από τους non-reporters.

Με την παραπάνω ρυθμιστική πρωτοβουλία, Η Ευρωπαϊκή Ένωση απέδειξε άλλη μια φορά την παγκόσμια πρωτοπορία της στην επιχειρηματική υπευθυνότητα και στη βιώσιμη ανάπτυξη. Όμως τα πράγματα εξελίσσονται ακόμη πιο πέρα, μέσα από τους σχεδιασμούς της πρωτοπόρας επιχειρηματικότητας του ιδιωτικού

τομέα. Η μεγάλη πρόκληση σήμερα είναι οι “Ολοκληρωμένοι Απολογισμοί” –το λεγόμενο ‘Integrated Reporting’. Αυτού του είδους οι απολογισμοί προβλέπεται, όχι μόνον να ενοποιοούν τους οικονομικούς με τους κοινωνικούς απολογισμούς, αλλά και να «μεταφράζουν» τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της δράσης των επιχειρήσεων σε οικονομική αξία. Με τον τρόπο αυτό, στην «αξία» της επιχείρησης θα μετράει αθροιστικά και η κοινωνική και περιβαλλοντική παράμετρος.

Η βασική διαφορά του Integrated Reporting από όλα τα μέχρι σήμερα αναγνωρισμένα πρότυπα απολογισμών, είναι ότι δεν περιορίζεται στην αναφορά των επιπτώσεων (impact) αλλά εστιάζει στη δημιουργία αξίας (value creation) και στην αποτίμησή της μέσω της εσωτερίκευσης των μέχρι τώρα εξωτερικών παραμέτρων του οικονομικού απολογισμού (internalization of externalities). Βελτιώνει έτσι την ποιότητα της παρεχόμενης από μια επιχείρηση πληροφορίας και συμβάλλει σε μια παγκόσμια οικονομία με μεγαλύτερη διαφάνεια και αποτελεσματικότητα για όλους. Τόσο για την κοινωνία και τους stakeholders, όσο και για άλλες επιχειρήσεις, που συμπεριλαμβάνουν ασφαλιστικές εταιρείες, πιστωτές και επενδυτές/μετόχους, οι οποίες μοιράζονται ή επωμίζονται το ρίσκο και τους κινδύνους της επιχείρησης, όχι μόνο σε σχέση με τα οικονομικά στοιχεία και τις αγορές, αλλά και με προβλήματα όπως αυτά των αδειοδοτήσεων και των περιβαλλοντικών ευθυνών.

Κυρίες και κύριοι,

Η ανάγκη για διαφάνεια και παροχή ολοκληρωμένων στοιχείων και απολογισμών από τις επιχειρήσεις, τόσο για την στήριξη του κοινωνικού διαλόγου, όσο και για τους παρόχους κεφαλαίων είναι

μια πραγματικότητα. Γι' αυτό και ο ΣΕΒ πιστεύει και προωθεί την διαφάνεια και τον διάλογο, και διεκδικεί να αναδιαμορφώσει το νέο αναπτυξιακό μας προσανατολισμό με συγκεκριμένες προτάσεις, χρονοδιαγράμματα και σεβασμό στο θεσμικό ρόλο κάθε συνομιλητή.

Πολλές οι προκλήσεις αλλά και οι ευκαιρίες στην πορεία για βιώσιμη ανάπτυξη. Στην πορεία αυτή οφείλουμε να συστρατευτούμε όλοι –Κράτος, επιχειρήσεις και κάθε άλλο ενδιαφερόμενο μέρος- για να μην χαθεί η μεγάλη ευκαιρία για βιώσιμη εθνική ανάταξη και ανάπτυξη.

Σας ευχαριστώ